THE DAILY HEBREW JOURNAL

H. WINEBERG, Pres. & Gen. Mgr.

The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario

PUBLISHED BY

— CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD. —

67 Elizabeth Street Telephone Main 4582

SUBSCRIPTION RATES: $3.50 PER YEAR
SINGLE COPY 1c.

Entered as Second Class Mail Matter at G.P.O. Toronto, Ontario
January 22nd. 1913

די קאזארמע האָט געזיגט

ניט קוקענדיג אויף דעם, וואָס מען האָט אזוי פיעל האָפענונגען געלעגט אויפ'ן „ספרינג קעמפיין", אז מיט'ן אָנקומען פון'ם פריהלינג, הויט די ענטשיידענע שלאַכט אויסגעקעמפט ווערען, און די מלחמה וועט אריינטרעטען אין איהרע לעצטע סטאדיען, דיעזע האָפנונג איז דערווייל נאָך ניט פערווירקליכט געוואָרען.

אמת מיט'ן אָנקומען פון'ם פריהלינג איז די שלאַכט אין פלאַנדערס בענייט געוואָרען, אָבער דאָך זעהט זיך ניט, אז איין צד זאָל אָבגעשוואַכט, און א צווייטער פערשטאַרקט ווערען, וואָס דאָס איז דער איינציגער איסהוועג, אז די לאַגע צווישען די קריעגערישע ארמייען זאָל ענטשיידען ווערען.

ניט בעשטימט איז אויך די לאַגע אויף די מזרח שלאַכטפעלדער, און אפילו דער לעצטער הורכפאל פון די רוסען אין מעריב גאַליציען, האָט די לאַגע ניט אומגעביטען.

די רוסען האָבען זיך צוריקגעצויגען פון זייער דריטער פערטהיידיגונגס־ליניע אויף אן ערך פון דרייסיג מייל, אָבער ווייטער האַלטען זיך זייערע פאָזיציעס פעסט, און ווי פון טיטאַנישע קוועלען זעלבסט ווערט צוגעגעבען, זענען א טהיל פון די רוסישע נייע־אויסגעבויטע פערפעסטיגונגס־פונקטען אזוי שטאַרק ווי דער „גיבראַלטאַר", וועלכע זענען שווער בעזיעגט צו ווערען.

דער פריהלינג האָט דארום ניט געבראַכט מיט זיך קיין זיעג פאַר איינעם אדער דעם צווייטען צד.

יעדער צד איז דערווייל נאָך אלעם פעסט איבערצייגט, אז סוף כל סוף, וועלען זיי ווערען די זיעגער.

יעדעס לאַנד, האָט שוין איהרע טהעאָרעטיקער דערצו, די מילי־טערישע עקספערטען, וועלכע פערזיכערען אייך יעדער איינער, בעזונדער, אז זייער לאַנד וועט דערגרייכען דעם נצחון.

דער עס זאָל אָבער ניט זיין דער זיעגער — געזיעגט האָט שוין איי־נער, דער קאַזארמע גייסט, דער סאַלהאַטסקער מונדיר.

יעדע מלוכה טענה'ט, אז זי פיהרט א בעפרייאונגס קאַמף, א קאַמף פאַר דער בעפרייאונג פון'ם מיליטאַריסטישען יאָך, און דערווייל... דערווייל, לעזער, וועדט יעדע מלוכה אין איהם אלין מעהר אריינ־געשלעפט.

מען רעדט שוין אפילו אין דער איינציגער פרייער איראָפּעאישער מלוכה — ענגלאַנד, וואָס צווייגט ניט איהרע בירגער צו טראָגען סאַלדאַטס־קע שיגעלען, וועגען קאַנסקריפּציע, וועגען צוואַנגס־דיענסט.

און רעדען, רעדען עס אזעלכע איינפלוסרייכע פּאָליטישע פערזאָנען ווי לאָרד האַלדיין, ענגלאַנדס לאָרד היי טשענסלאָר, דער העכסטער ריכטער פון'ם לאַנד.

דער קאַזארמע גייסט שפרייזט מיט שטאָלצע טריט ניט נאָר אין דער אלטער איראָפּאַ, וואו אָהן אויסנאַהמע שטעהן אלע בעוואפענט פון קאָפּ ביז די פיס, נאָר ער לאָזט זיך שוין אויך גוט פיהלען אויף אינזער זייט ים, און אינזערע נאַכבארע פעראייניגטע שטאַאטען.

ביי אינזערע „יענקי"־שכנים רודערט זיך יעצט וועגען די אומגע־קומענע אמעריקאַנער בירגער אויף דער „לוזיטאַניא" און דאָס זוכען דער־ווייל אויסצונוצען די אמעריקאַנישע מיליטאַריסטען.

די „נייווי ליעג" און די „ארמיי ליעג", האָבען ארויסגעלאַזען לאַנ־גע אפיעלס צום אמעריקאַנער פאָלק, די ערשטע, אז א האַלבער ביליאָן דאָלאַר זאָל בעווילינגט ווערען צו פערשטאַרקערען דעם קריעגס פלאָט, און די צווייטע פערלאַנגט אַן אמעריקאַנער ארמיי פון א מיליאָן סאַלדאַטען.

אין זייער פערלאַנג געהן זיי אזוועק אזוי ווייט, אז זיי פאָדערען אפילו א ספּעציעלע סעסיע פון'ם קאָנגרעס.

אויב עס איז נאָך ווייט, און גאַנץ ווייט, אז זייערע פאָדערונגען זאָלען פערווירקליכט ווערען, איז אבער געגוג דאָס, וואָס זיי וואַגען עס צו פאָדערען.

מיט עטליכע יאָהר צוריק, וואָלט עס קיין אָבקלאַנג ניט געפונען, ווען עס וואָלט שוין אפילו פאַרגעלעגט ווערען.

און יעצט, יעצט קריגט דער קאַזארמע־גייסט צוהערער.

געזיעגט האָט אלזאָ, די קאַזארמע, דער אלט־נייער גאָט, צו וועלכען די מלוכות בויגען זיך.

——):: (—

צו אינזערע לעזער

מיר ווילען היינט אויף דיעזען פלאַץ זאָגען עטליכע ווערטער צו אונזערע לעזער:

שווער איז פאַר א יונגער צייטונג, ובפרט נאָך אין א פראָווינציער לער שטאָדט ביז וואַנען זי געפינט אויס זיך אליין:

פאַר דער צייט וואָס דער „אידישער זשורנאל" עקזיסטירט, האָט ער שוין בעוויזען צו שאַפען זיך א צאָהל איבערגעגעבענע פריינד פון זיין לעזער־קרייז.

מיר ווילען אָבער דיעזע פריינד פערגרעסערען אין צאָהל.

מיר ווילען אז יעדער פריינד פון אידישער כלל־ארבייט זאָל שטעהן מיט אונז צוזאַמען, אין ארבייטען לטובת דער היגער אידישער בעפעל־קערונג.

מיר לאַדען דארום איין אלעמען! ארבייט מיט אונז האַנד אין האַנד.

דער „אידישער זשורנאל" איז אן אינפאַרטייאישע אידישע צייטונג, און אלעס וואָס איז אידיש, און אין די אינטערעסען פון'ם אידענטהום, וועט געפינען אויף די שפאַלטען פון אונזער צייטונג אן אָבקלאַנג.

קיין אונטערשיעד צו וועלכער פּאַרטיי, קלאַס, אדער ריכטונג מען זאָל ניט געהערען.

דער „אידישער זשורנאל" וועט צייגען, אז „פרייע פרעסע" איז ניט קיין פוסטע פראַזע, נאָר א ווירקליכקייט, און יעדער איינער וואָס האָט עפעס צו זאָגען אין די אינטערעסען פון די מאַראָנטער אידישע איינוואוי־נער, וועט געפינען אין אונז א מיט־הילף.

דער „אידישער זשורנאל" שטרעבט צו ווערען דער ארגאַן פון אלע היגע אידען, ניט מאַכענדיג קיין אונטערשיעד צווישען קלאַס און קלאַס, און אלס אן אינפאַרטייאישע צייטונג וועט קיין מיינונג ניט אונטערדריקט ווערען, אייב זי איז נאָר געזאָגט אין א שעהנער און ריינער פאָרם.

לעזער, איהר האָט דאָס וואָרט!

די קעגנערדער סאַלדאַטען אויפ'ן שלאַכטפעלד

די ליסטען פון די געפאַלענע קעגנערדער סאַלדאַטען נאָך ניט פערפילט. — דער באַרג נומער 60. — פערוואונדעטע דערצעהלען אלע איינצעלהייטען פון די שלאַכטען. — קעגנערדער סאַלדאַטען וויזען העלדישקייט.

צוליעב דער קאַמאַסטראָפע מיט דער לו־סיטאַניא האָט זיך ווירקליך אויף א ווייל אָבגעשטעלט אלעס.

דער אומגליק איז אזוי גרויס, אז מען האָט כמעט פערגעסען אָן אלעס וואָס עס קומט יעצט פאַר אויף דער וועלט.

אויף א ווייל האָט מען זאָגאַר פערגע־סען די בלוטיגע מלחמה, און וואָס עס טהוט זיך אויפ'ן שלאַכטפעלד. יעדען איי־נעמס געדאַנק איז פערנומען מיט דער לו־סיטאַניא.

אין קאַנאַדע וואו עס האָט לעצ־טענס פאַסירט אזעלכע וויכטיגע זאַכען אויפ'ן שלאַכט פעלד מיט קענערער איז אוועק כמעט אונבעמערקט צוליעב דער לו־סיטאַניא קאַטאַסטראָפע.

ווי עס איז געווען בעריכטעט פון אמא־וואר מיליטער דעפּאַרטמענט, האָט קאַנא־דא פערלאָרען אין די ערשטע שלאַכטען ארום איפר זעקס טויזענד סאַלדאַטען, אין געהרג'יטע, פערוואונדעטע און געפאַנגע־נע.

ביז אהער אָבער האָט מען נאָך ניט ערהאַלטען די ליסטען, עס זיינען פער־עפענטליכט געוואָרען ני טמעהר ווי רריי טויזענד און די איבערגע ווערען ערוואר־טעט.

קאַנאַדאַר סאַלדאַטען ווערט צוגעגע־בען האָבען שטאַרק געליטען אין די לעצטע שלאַכטען, אָבער ווי עס ווערט געזאָגט איז עס דערפאַר ווייל זיי זיינען פיי־טערס און קריכען אין פייער אריין. זיי זיינען זעהר העלדיש און ענטהוזיאַסטיש, ווי מאַכען אטאַקעס, אָהן אויפהער ניט רעכענענדיג זיך מיט וויפיעל געפאַלענע זיי האָבען שוין אויפ'ן שלאַכטפעלד.

די פראַנצויזישע בעאַמטע אזוי ניט ווי די ענגלישע קענען זיך ניט געגוג אָפּלויבען פון די העלדישקייט וואָס אונזערע קאַ־נאַדע האָבען ארויסגעוויזען איבעראל. זיי האָבען זיך געשלאָגען מוטהיג, בראַוו, און אונערשראָקען, און דערפאַר האָבען זיי טאַקי אזוי שטאַרק געליטען. די דייטשען וועלכע זיינען געשטאַנען געגען די קאַ־נאַדע האָבען גאַנץ שלעכט אָבגעשניטען.

די דייטשען זיינען געפאַלען מאַסענ־ווייז.

יעדער זעג ביים באַרג נומער 60 האָט געקאָסט מאַסען מענשען לעבענס און בלוט.

א פערוואונדעטער סאַלדאַט דערצעהלט ווי אזוי די ענגלענדער האָבען צוויי מאָהל גענומען דעם באַרג און ווי דיא דייטשען האָבען עס צוריק גענומען.

ווען אונזער אבטהיילונג איז אָנגעקו־מען צו די טרענטשעס איז דער באַרג נו־מער 60 געווען אין די הענד פון די דייטש־שען. פון אונזערע טרענטשעס האָבען מיר געקענט בעמערקען אז עפעס א טהעטיג־קייט געהט דאָרטען אָן. מיר האָבען עס ניט געקענט זעהען גלייך נור מיט פעלד־גלעז ער.

מיינע פעלד גלעזער וועלכע איך האָב גע־האַט האָבען מיר זעהר גוט געדיענט, קוים וואָס מען האָט געקענט זעהען; אז די בעווע גונג געהט דאָרטען אָן.

די דייטשען האָבען זיך אויף יענעם באַרג ווייזט אויס געגומען בעפעסטיגען.

ניט האָבענדיג קיין אָרהערס וואָס צו טהאָן זיינען מיר פערבליבען גאַנץ רוהיג אין אונזערע טרענטשעס.

דער טאָג איז געווען א וואָלקענדריגער עס איז געוואָרען סינסטער פאַר פריה. מיר האָבען בעקומען אן אָרדער ארויס צו נעהמען אהיים, איבערהויפט זיינען דאָס געווען פאַמיליעס, וועמענס ברויט זיינען געבער זיינען געווען אויסער אָרבייט.

אום דאָס אויפצוהאַלטען האָבען גע־וועהנליך די טאַראָנטער צרקה־געבער זיך אָנגעשטרענגט. מען האָט געגעבען פון דיא לעצטע, אידען אריבער לייט וועלכע האָבען אליין קוים געהאַט אויף אָבצוועסען האָבען אָבגעשפּאַרט פון זייער ביסען און האָבען העלפט געגעבען פאַר דער פאָלקס־קיך, און אזוי האָט זי עקזיסטירט דעם גאַנצען ווינ־טער.

נור אָט האָט עטוואָס פאַסירט וואָס האָט אָבגעווענדעט די אויפמערקזאַמקייט פון די טאַראָנטער צרקה געבער צו דער פאָלקס קיך.

אין טאַראָנטא זיינען אריינגעקומען פאַר עטליכע הונדערט טויזענד דאָלאַר מלחמה אָרדערס, שניידער זיינען געוואָרען ביזיי, און פאָלגליך האָט זיך אויך אין אנ־דערע טריידס אָנגעפאַנגען צו בעוויזען ארבייט און דערמיט האָבען זיך פערקלע־נערט די פאָלקס־קיך עסער. פון הונדערט טעגליכע בעווער זיינען געוואָרען ארום 20 אָדער דרייסיג, אָבער דערפאַר זיינען זיי אין גאַנצען פערגאַנגלעסינט געוואָרען. די צדקה געבער, דענקען אז יעצט איז שוין זומער. אלע ארבייטסלאָזע פון דעם ווינטער זיינען בעשעפטיגט און מען דאַרף שוין מעהר גאָר ניט.

אָבער זיי מאַכען א גרויסען טעות. ווען מען געהט יעצט פערביי דער פאָלקס־קיך און מען זעהט די לייט פון די וועלכע קומען בעטען ברויט. קליינינקע קינדערלאַך וועל־כע קומען בעטען מיילך, פאַרגעסט מען גאָר אויב אין טאַראָנטא איז ווען עס איז געווען ארבייט. די נויט איז שרעקליך, מענשען געהען ארום הונגעריגע, פרויען און קינ־דער וועמענס ברויט פערזאָרגער זיינען אויסער ארבייט אָדער וועלכע זיינען פאַר צהות אנטלאָפען וואוהין די אויגען האָבען זיי געטראָגען, זיינען געבליבען ווי אויפ'ן וואַסער, זיי קומען טעגליך אין דער פאָלקס קיך בעטען עסען. אָבער די בעאַמטע פון דאָרטען קענען זיי העלפען בלויז מיט א קרעכץ, ווייל די פאָלקס קיך האָט נאָר דאַן ווען דער עולם גיט, אָבער ווי עס ווייזט אויס האָט דער עולם פאַרגעסען אז טאַ־ראָנטא דאַרף נאָך האָבען א פאָלקס־קיך.

די זעלבע ארבייט אויף אן אנדער גע־ביט טהוט דער אידישער פאָלקס פרעאיין, ער פערזאָרגט די טאַראָנטער ארימע לייט אי מאַטעריאַל אי גייסטיג. דער אידישער פאָלקס פעראיין שטעלט זיך ניט אָב בלויז אויף אָנצוזעטיגען דעם הונגעריגען, דעם מאָגען, נאָר ער זוכט אויך אויפצוקלעהרען דעם אונווייסענדען.

א גרויסער קאַמפּף האָט דער פאָלקס פעראיין אָנגעפיהרט געגען די מיסיאָנע־רען, און האָט ארויסגעראַטעוועט פיעלע אידען נאָך וועמענס נשמות די מיסיאָנע־רען האָבען זיך נאַכגעיאָגט, און דאָס איז פאַר קיין פאַל ניט געווען קיין גרינגע אר־בייט, ווייל די מיסיאָנערען האָבען צוגע־צויגען צו זיך אידען מיט פערשיעדענע טריקס, זיי פלעגען קומען צו אן ארימער פאַמיליע און העלפען זיי מיט אלעס און אויס דאַנקבאַרקייט האָט שוין די גאַנצע פאַמיליע געדאַרפט געהן צו זיי אין שוהל, דאָס זיינען אלץ בעוואוסטע זאַכען, דער פאָלקס פעראיין האָט דאָס אלץ געדאַרפט בעקעמפפען.

די מיסיאָנערען האָבען געהאַט נאָך א וועג ווי צו כאַפּען אידישע נשמות און דאָס איז אין די האָספּיטעלער, עס איז בעוואוסט, אז א מענש איז קראַנק און קיינער בעזוכט איהם ניט, און ער ליגט עלענד אליין אין האָספּיטאַל פרעהט ער זיך ווען אימיצער קומט צו איהם, די מיס־יאָנערען פלעגען זיך מיט דעם בענוצען, און אויך עהנלכע מיטלען.

דער פאָלקס פעראיין האָט עס גענו־מען בעקעמפפען און דאָס איז אונטער אלע אומשטענדען ניט קיין גרינגע זאַך, עס פאָדערט זיך פאַר דעם פיעל געלד און נאָך מעהר ענערגיע. זיי האָבען גענומען רופען מאַס מיטינגען און ערקלעהרט די אידען וואָס די מיסיאָנערען זוכען פון זיי און זייערע קינדער. קאָמיטעס פון דעם פאָלקס פעראיין האָבען גענומען טעגליך בעזוכען די פאַציענטען וועלכע געפינען זיך אין דיישטאַרטישע האָספּיטעלער, און די וועלכע זיינען עלענד ברענגט מען זיי עטוואָס מיט וואָס זיך צו דערקוויקען.

לעצטען פסח האָט מען פערזאָרגט די קראַנקע מיט כשרה עסענס. דאָס איז גע־ווען צום ערשטען מאָהל אין טאַראָנטא וואָס אלע פאַציענטען פון דזשענעראַל האָספּיטאַל האָבען געגעסען כשר'ע פסח־דיגע עסענס.

דאָס זעלבע איז געטהאָן געוואָרען מיט די קראַנקע אין מאַסקאַקא און וועסטערן סאַניטאָריום.

מיט איין וואָרט פאַר דער קורצער צייט וואָס דער פעראיין עקזיסטירט אין טאַראָנטא האָט ער זיך ארויסגעוויזען צו זיין איינער פון די וויכטיגסטע אין שטאָדט.

יעצט האָט דער פעראיין בעשלאָסען צו געבען יעדען ארימען פאַציענט וועלכער געהט ארויס פון האָספּיטאַל פליישע און מילך. די ערשטע עטליכע וואָכען בין דער קראַנקער קען זיך שטעלען אויף די פיס און געהן צו דער ארבייט.

דאָס איז אזא וויכטיגע אהבייט וועל־כע קען קוים אָבגעשאַצט ווערען, מען דאַרף זיך בלויז פאָרשטעלען, ווי הילפ־לאָז א קראַנקער פיהלט זיך ווען עס געהט קענען פאַרטזעצען זייער נאָבעלע ארבייט.

ווּאָס הערט זיך אין דער פאָלקס קיך אוז אין פאָלקס פעראיין?

היל פאַר געזינטע ארבייטסלאָזע, און שטיצע פאַר הילפלאָזע קראַנקע

פון שמואל שאַפּירא

טאַראָנטא פערמאָגט צוויי פאָלקס אינס־טיטוציאָנען וועלכע זיינען ווירקליך א שטאָלץ פאַר'ן היגען אידענטהום, דאָס זיינען דער פאָלקס־פעראיין, און די פאָלקס־קיך.

ביידע אינסטיטוציאָנען טהוען זעהר פיעל פאַר די אָרימע און ליידענדע פון שטאָדט. זיי טהוען כמעט מעהר איידער אלע אנדערע צדקה אנשטאַלטען פון שטאָדט.

די פאָלקס־קיך האָט אום צו עקזיסטי־רען בעדאַרפט זיך גוט אונטערגאַרטלען זאָ צו זאָגען, דער לעצטער ווינטער ווי בע־וואוסט איז געווען א שרעקליכער. מענשען זיינען בוכשטעבעליך געשטאָרבען פאַר הונגער, איז געקומען די פאָלקס־קיך און האָט די הונגעריגע זאַט געמאַכט. ביז הונדערט און פופציג מענשען פלעגען עסען צוויי מאָהל טעגליך און דאָס איז גאַנץ פריי.

אין דעם פרט מעג מען זאָגען אז טאַ־ראָנטא איז ווירקליך געווען אז אויסנאַה־מע פון אנדערע שטעדט, אין אלע שטעדט וואו עס עקזיסטירט א פאָלקס־קיך ניט מען ניט קיין עסען אין גאַנצען פריי, מען מוז עטוואָס בעצאָהלען. אמת איז אז דער פריי פאַר'ן עסען איז א זעהר קליינער, צוויי אָדער דריי סענט, און אנדערע ארי־מערע הייסט דאָס, גים מען אין גאַנצען פריי. אָבער דאָס הייסט אלץ א פריי. עס איז פאַרט געצאָהלט, און דער הונגעריגער וואָס וויל זיך ניט צופיעל ערניעדערעגען, צו בעטען געהט אין גאַנצען ניט אריין עסען אויב ער האָט ניט די געוויינשטע סומע.

אין טאַראָנטא אָבער האָט מען געגע־בען עסען אלעמען גאַנץ פריי אָהן אונטער שיער, מען האָט זיינעם ניט געפרעגט פון וואַנען ער קומט, ווער ער איז און וואָס ער טהוט. קוים איז ער נור אריינגעקומען און האָט זיך געזעצט ביים טיש איז ער סער־ווירט געוואָרען מיט א גאַנץ געשמאַקען מיטאָג און א גוטען סאַפּער, הונגעריג פון דאָרטען איז קיינער ניט ארויס.

נאָך מעהר מענשען וועלכע פלעגען ניט לעגען קומען עסען אין דער פאָלקס קיך האָבען בעקומען פערשיעדענע שפּייז צו נעהמען אהיים, איבערהויפּט זיינען דאָס געווען פאַמיליעס, וועמענס ברויט זיינען געבער זיינען געווען אויסער ארבייט.

אום דאָס אויפצוהאַלטען האָבען גע־וועהנליך די טאַראָנטער צרקה־געבער זיך אָנגעשטרענגט. מען האָט געגעבען פון דיא לעצטע, אידען אריבער לייט וועלכע האָבען אליין קוים געהאַט אויף אָבצוועסען האָבען אָבגעשפּאַרט פון זייער ביסען און האָבען העלפט געגעבען פאַר דער פאָלקס־קיך, און אזוי האָט זי עקזיסטירט דעם גאַנצען ווינ־טער.

נור אָט האָט עטוואָס פאַסירט וואָס האָט אָבגעווענדעט די אויפמערקזאַמקייט פון די טאַראָנטער צרקה געבער צו דער פאָלקס קיך.

אין טאַראָנטא זיינען אריינגעקומען פאַר עטליכע הונדערט טויזענד דאָלאַר מלחמה אָרדערס, שניידער זיינען געוואָרען ביזיי, און פאָלגליך האָט זיך אויך אין אנ־דערע טריידס אָנגעפאַנגען צו בעוויזען ארבייט און דערמיט האָבען זיך פערקלע־נערט די פאָלקס־קיך עסער. פון הונדערט טעגליכע בעווער זיינען געוואָרען ארום 20 אָדער דרייסיג, אָבער דערפאַר זיינען זיי אין גאַנצען פערגאַנגלעסינט געוואָרען. די צדקה געבער, דענקען אז יעצט איז שוין זומער. אלע ארבייטסלאָזע פון דעם ווינטער זיינען בעשעפטיגט און מען דאַרף שוין מעהר גאָר ניט.

אָבער זיי מאַכען א גרויסען טעות. ווען מען געהט יעצט פערביי דער פאָלקס־קיך און מען זעהט די לייט פון די וועלכע קומען בעטען ברויט. קליינינקע קינדערלאַך וועל־כע קומען בעטען מיילך, פאַרגעסט מען גאָר אויב אין טאַראָנטא איז ווען עס איז געווען ארבייט. די נויט איז שרעקליך, מענשען געהען ארום הונגעריגע, פרויען און קינ־דער וועמענס ברויט פערזאָרגער זיינען אויסער ארבייט אָדער וועלכע זיינען פאַר צהות אנטלאָפען וואוהין די אויגען האָבען זיי געטראָגען, זיינען געבליבען ווי אויפ'ן וואַסער, זיי קומען טעגליך אין דער פאָלקס קיך בעטען עסען. אָבער די בעאַמטע פון דאָרטען קענען זיי העלפען בלויז מיט א קרעכץ, ווייל די פאָלקס קיך האָט נאָר דאַן ווען דער עולם גיט, אָבער ווי עס ווייזט אויס האָט דער עולם פאַרגעסען אז טאַ־ראָנטא דאַרף נאָך האָבען א פאָלקס־קיך.

די זעלבע ארבייט אויף אן אנדער גע־ביט טהוט דער אידישער פאָלקס פרעאיין, ער פערזאָרגט די טאַראָנטער ארימע לייט אי מאַטעריאַל אי גייסטיג. דער אידישער פאָלקס פעראיין שטעלט זיך ניט אָב בלויז אויף אָנצוזעטיגען דעם הונגעריגען, דעם מאָגען, נאָר ער זוכט אויך אויפצוקלעהרען דעם אונווייסענדען.

א גרויסער קאַמפּף האָט דער פאָלקס פעראיין אָנגעפיהרט געגען די מיסיאָנע־רען, און האָט ארויסגעראַטעוועט פיעלע אידען נאָך וועמענס נשמות די מיסיאָנע־רען האָבען זיך נאַכגעיאָגט, און דאָס איז פאַר קיין פאַל ניט געווען קיין גרינגע אר־בייט, ווייל די מיסיאָנערען האָבען צוגע־צויגען צו זיך אידען מיט פערשיעדענע טריקס, זיי פלעגען קומען צו אן ארימער פאַמיליע און העלפען זיי מיט אלעס און אויס דאַנקבאַרקייט האָט שוין די גאַנצע פאַמיליע געדאַרפט געהן צו זיי אין שוהל, דאָס זיינען אלץ בעוואוסטע זאַכען, דער פאָלקס פעראיין האָט דאָס אלץ געדאַרפט בעקעמפפען.

די מיסיאָנערען האָבען געהאַט נאָך א וועג ווי צו כאַפּען אידישע נשמות און דאָס איז אין די האָספּיטעלער, עס איז בעוואוסט, אז א מענש איז קראַנק און קיינער בעזוכט איהם ניט, און ער ליגט עלענד אליין אין האָספּיטאַל פרעהט ער זיך ווען אימיצער קומט צו איהם, די מיס־יאָנערען פלעגען זיך מיט דעם בענוצען, און אויך עהנלכע מיטלען.

דער פאָלקס פעראיין האָט עס גענו־מען בעקעמפפען און דאָס איז אונטער אלע אומשטענדען ניט קיין גרינגע זאַך, עס פאָדערט זיך פאַר דעם פיעל געלד און נאָך מעהר ענערגיע. זיי האָבען גענומען רופען מאַס מיטינגען און ערקלעהרט די אידען וואָס די מיסיאָנערען זוכען פון זיי און זייערע קינדער. קאָמיטעס פון דעם פאָלקס פעראיין האָבען גענומען טעגליך בעזוכען די פאַציענטען וועלכע געפינען זיך אין דישטאַרטישע האָספּיטעלער, און די וועלכע זיינען עלענד ברענגט מען זיי עטוואָס מיט וואָס זיך צו דערקוויקען.

לעצטען פסח האָט מען פערזאָרגט די קראַנקע מיט כשרה עסענס. דאָס איז גע־ווען צום ערשטען מאָהל אין טאַראָנטא וואָס אלע פאַציענטען פון דזשענעראַל האָספּיטאַל האָבען געגעסען כשר'ע פסח־דיגע עסענס.

דאָס זעלבע איז געטהאָן געוואָרען מיט די קראַנקע אין מאַסקאַקא און וועסטערן סאַניטאָריום.

מיט איין וואָרט פאַר דער קורצער צייט וואָס דער פעראיין עקזיסטירט אין טאַראָנטא האָט ער זיך ארויסגעוויזען צו זיין איינער פון די וויכטיגסטע אין שטאָדט.

יעצט האָט דער פעראיין בעשלאָסען צו געבען יעדען ארימען פאַציענט וועלכער געהט ארויס פון האָספּיטאַל פליישע און מילך. די ערשטע עטליכע וואָכען בין דער קראַנקער קען זיך שטעלען אויף די פיס און געהן צו דער ארבייט.

דאָס איז אזא וויכטיגע אהבייט וועל־כע קען קוים אָבגעשאַצט ווערען, מען דאַרף זיך בלויז פאָרשטעלען, ווי הילפ־לאָז א קראַנקער פיהלט זיך ווען עס געהט

די אלטע קעמפּפע פאַר קאָנסטאַנטינאָפּאָל

די ערשטע עראָבערונג פון קאָנסטאַנ־טינאָפּאָל איז פערבונדען מיט איינער פון די זאָנדערבאַרסטע פאַסירונגען אין דער וועלט געשיכטע. דאָס איז געווען צו דער צייט פון דער, כעג־מען זאָגען, גרויסער גייסטיגער מנפה, וועלכע האָט זיך צו־שפּרייט איבער וועסט איראָפּאַ און וועל־כע טראָגט דעם אלגעמיינעם נאָמען קריי־צינג. פינסטערע וואָלקענס האָבען דאַן בעדעקט די הימלען פון דער קריסטליכער וועלט, די וואָלקענס פון מיטעלאַלטערלי־כען קאַטאָליציזם.

די קריי־ציג האָבען זיך אָנפאַנגען צו ענדע פון 11־טען יאָהרהונדערט און האָבען אָנגעהאַלטען ביז צו ענדע פון 13־טען יאָהרהונדערט. אין פערלויף פון דייזע יאָהרהונדערטע זיינען פאָרגעקומען 8 קריי־ציגע, אָבער די גרעסטע און ווייכ־טיגסטע זיינען געווען די ערשטע דריי. אום אָבער ניט צו פערקריכען צו ווייט אין דער פערגאַנגענהייט פון אייראָפּאַ, ווען מען האָט געגומען פרעדיגען צו „ערלייזען גאָט'ס זוהן'ס קבר פון מחמד'אַנישע הענד און פאַר איין גאַנג צו פיהרען א קאַמפּף געגען איסלאַם, וועלכער האָט דאַן געסטראַשעט צו בעהערשען די וועלט, וועלען מיר דאָ זיך אָבשטעלען בלויז אויף דעם 4־טען קריי־ציג, וועלכער האָט זיך אָנגעפאַנגען אין 1202 און האָט זיך גע־ענדיגט ניט מיט דער עראָבערונג פון ירושלים, נאָר נאָר מיט דער עראָבערונג פון קאָנסטאַנטינאָפּאָל און מיט דער גרינ־דונג דאָרטען פון דער זאָגענאַנטער לאַ־טיינישער אימפּעריע, וועלכע האָט עקזיס־טירט 57 יאָהר (פון 1204 ביז 1261).

דער הויפּט פיהרער פון דעם 4־טען קריי־ציג איז געווען באָדווען דער נייג־טער גראַף פון פלאַנדערס (א טהייל פון בעלגיען.)די איינטהיילנעהמער, דיא גאַטספאַרכטיגע קרייצפאָהרער זיינען מייסטענס געווען פראַנצויזען און בכלל

(פאָרטזעצונג אויף פּיידזש 5)

MAKES THE WHITEST, LIGHTEST
ROYAL YEAST CAKES
QUICK PURE
E.W. GILLETT COMPANY, LIMITED
TORONTO, ONT.
WINNIPEG MONTREAL

פערפעקט אויסגעאַרבייט.

די פערגרעסערטע נאַהרונגס־שטאָף וואָס די ראָיאַל אויסט־קייקס גיעט אריין אין אייער בראָיט, דאַרף זיין געטון אורזאַכע פאַר יעדער הויז־ווירטהין צו געהמען אין אכט אוי־זער סאָרט הויזען.

אייגענע נעמאַכטע ברויט פערקלע־נערט די הויכע פריזען פון לעבענס מיטעל, ווייל דאָס פערשפּאַרט אייך פיעלע אַרבעט אזכען און צופיעל פליש וועלכע זענען טויטהיג אום צו געבען געגוט נאַהרונג צו אייער קינדער.

E. W. GILLETT CO. LTD.
TORONTO, ONT.
WINNIPEG MONTREAL